

Multiplās sklerozes klīniskās vadlīnijas

Nr. KV 04 – 2014

**Klīniskajās vadlīnijās ietverti, Latvijā apstiprināti,
Ārstniecībā izmantojamo medicīnisko tehnoloģiju
datu bāzē reģistrēto medicīnisko tehnoloģiju
saraksts**

Vadlīnijās ietverti, Latvijā apstiprināto medicīnisko tehnoloģiju saraksts

1. Vispārējās medicīniskās manipulācijas

- **Latvijā apstiprinātās vispārējo manipulāciju tehnoloģijas.**
  - Asins ņemšana no pirksta (pēdas).
  - Asins ņemšana ar vēnas punkcijas palīdzību.
  - Injekcija ādā, zemādā, zem gļotādas, muskulī.
  - Injekcija vēnā.
  - Medikamentu infūzija vēnā: infūzijas uzlikšana ar intravenozo kanīli.
  - Punkcijas: lumbālpunkcija.
  - Vēnas kateterizācija.

3. Laboratoriskās izmeklēšanas medicīniskie pakalpojumi

- **Latvijā apstiprinātās laboratoriskās izmeklēšanas medicīniskās tehnoloģijas.**

1.1. Imūnķīmiskās laboratoriskās tehnoloģijas:

La/IK 618.

1.4. Ķīmiskās laboratoriskās tehnoloģijas:

La/Kim 245; La/Kim 246.

1.5. Fizikāli ķīmiskās laboratoriskās tehnoloģijas:

La/ FiK 055.

4. Diagnostiskās un terapeitiskās radioloģijas medicīniskie pakalpojumi

- **Radioloģija.**
  - Magnētiskās rezonanses izmeklēšana bez i/v kontrastēšanas.
  - Magnētiskās rezonanses funkcionālie izmeklējumi ar papildus sekvencēm.
  - Magnētiskās rezonanses izmeklēšana ar i/v kontrastēšanu.

13. Psihiatrijas un psihoterapijas medicīniskie pakalpojumi

Psihoterapija

- **Latvijā apstiprinātās psihoterapijas tehnoloģijas.**
  - Atbalsta terapija.
  - Kognitīvi biheiviorālā terapija.

Psihiatrija

- **Latvijā apstiprinātās psihiatrijas tehnoloģijas.**
  - Provizoriska pacienta izmeklēšana ar psiholoģisko un psihodiagnostisko testu palīdzību.

- Balsta psihoterapija sociālā riska pacientam.
- Balsta psihoterapija psihiatriskam slimniekam.
- Psihiatrijas tehnoloģijas ambulatorā praksē: izvērsta pacienta izmeklēšana izmantojot testu palīdzību; pacienta aprūpe multidisciplinārās (psihiatrs, sociālais darbinieks, psihologs) komandas ietvaros.

22. Neuroloģijas medicīniskie pakalpojumi

- **Latvijā apstiprinātās neiroloģijas tehnoloģijas.**
  - Ožas un garšas sajūtu pārbaude.
  - Redzes nerva diska apskate, izvērtējums.
  - Muskuļu spēka izvērtējums un pārbaude ar speciāliem un instrumentāliem testiem pa muskuļu grupām.
  - Kustību koordinācijas un līdzsvara pārbaude ar testiem.
  - Vibrācijas sajūtas pārbaude ar kamertoniem.
  - Stereognozes un citu sarežģīto jušanas veidu pārbaude: stereognozes un citu sarežģīto jušanas veidu pārbaude ar palīgierīcēm; sāpju klīniskā pamata izmeklēšana un novērtēšana (MT 07-010); hronisku sāpju dinamiskā mērīšana un terapijas efektivitātes novērtēšana (MT 07- 011).
  - Veģetatīvās nervu sistēmas izmeklēšanas testi: Minora testa un citu veģetatīvo speciālo provju pārbaude.
  - Augstākās nervu sistēmas funkciju mērķtiecīga pārbaude, izmantojot speciālus testus.
  - Tremora analīze un ekstrapiramidālās sistēmas izmeklēšana.
  - N.trigeminus, n.facialis izmeklēšanas tests.
  - Redzes izsauktie potenciāli.

29. Fizikālās medicīnas tehnoloģijas

Latvijā apstiprinātās fizikālās medicīnas tehnoloģijas.

- **Galvanizācija:**
  - transkutānā elektroneirostimulācija (TENS) ;
  - elektromiegs;
  - diadinamiskās strāvas (DDS);
  - medikamentu ievadīšana ar diadinamiskajām strāvām (diadinamoforēze);
  - sinusoidāli modulētās strāvas (SMS);
  - interferences strāvas (IS);
  - elektrostimulācija;
  - fluktuorizācija;
  - darsonvalizācija.
- **Magnetoterapija:**
  - ar mainīgu magnētisko lauku (MML);
  - ar pastāvīgu magnētisko lauku (PML).

- **Ultraskaņa:**
  - medikamentu ievadīšana ar ultraskaņu (fonoforēze).
- **Gaismas terapija:**
7.4. ar terapeitisku lāzera starojumu.
- **Aukstuma terapija (krioterapija).**
- **Balneoterapija un hidroterapija:**
  - zemūdens masāža;
  - peldes;
  - vannas: vannas ar dažādiem temperatūras režīmiem; virpuļvannas; minerālu vannas.
- **Ārstnieciskie baseini.**
- **Masāža:**
  - klasiskā masāža;
  - segmentāri reflektorā masāža;
  - punktu masāža;
  - limfodrenējoša masāža.
- **Baroterapija.**
- **Klimatoterapija:**
  - aeroterapija;
  - talasoterapija;
  - speleoterapija.

30. Rehabilitācijas medicīniskie pakalpojumi

- **Rehabilitācijas diagnostiskās tehnoloģijas.**
  - Instrumentālās gaitas analīzes medicīniskā tehnoloģija.
- **Reitterapijas tehnoloģijas.**
  - Reitterapijas tehnikas:
    - uzkāpšana uz zirga;
    - pareiza sēdēšana uz zirga;
    - zirga vadīšanas apmācība (uz vietas, soļos, rikšos, aulēkšos);
    - nokāpšana no zirga;
    - jāšana soļos;
    - jāšana rikšos;
    - jāšana aulēkšos;
    - līkloču jāšana;
    - jāšana ar virziena maiņu;
    - tehnikas "kustība – apstāšanās – kustība" izmantošana;
    - jāšana dažādā apvidū;
    - dažādas spēles zirga mugurā.
  - Hippoterapija (vingrinājumi sēžot zirga mugurā (uz vietas, soļos, rikšos) (individuālā programma)):
    - vingrinājumi muskuļu tonusa normalizēšanai (spasticitātes mazināšanai, muskuļu spēka palielināšanai);
    - vingrinājumi līdzsvara uzlabošanai;
    - vingrinājumi koordinācijas uzlabošanai;

- vingrinājumi motorikas uzlabošanai;
- vingrinājumi muskuļu atrofiju un locītavu kontraktūru profilaksei;
- vingrinājumi locītavu kustību apjoma palielināšanai;
- koriģējošie vingrinājumi;
- vingrinājumi ķermeņa un vēdera muskulatūras nostiprināšanai;
- vingrinājumi stājas korekcijai;
- organisma aizsargspēju nostiprināšana;
- elpošanas vingrinājumi.
- Palīgreitterapija:
  - sīkās motorikas attīstīšana;
  - runas attīstības elementi reitterapijas laikā;
  - uzmanības un loģikas trenēšana;
  - komunikācijas spēju veicināšana.
- **Ergoterapijas tehnoloģijas.**
  - Sensorās integrācijas tehnikas (15 – 30 min.).
  - Sīkās motorikas trenēšana (15 – 60 min.).
  - Objektu manipulēšana plaukstā (15 – 60 min.).
  - Uzmanības, koncentrēšanās spēju trenēšana (15 – 45 min.).
  - Ikdienas aktivitāšu iemaņu trenēšana (60 min.):
    - ēšana;
    - pārvietošanās;
    - ģērbšanās;
    - higiēna;
    - sazināšanās;
    - iepirkšanās;
    - tīrīšana.
  - Izziņas spēju trenēšana (atmiņa, problēmu risināšana) (30 – 60 min.).
  - Ķermeņa pozicionēšana (15 – 45 min.).
  - Apkārtējās vides pielāgošana konkrētam pacientam (60 min.).
  - Palīgierīču pielāgošana konkrētam pacientam (30 min.).
  - Aktivitāšu pielāgošana konkrētam pacientam (30 min.).
  - Pareizas sēdēšanas pozas veidošana (30 min.).
  - Spasticitātes mazināšana, izmantojot Bobota teorijas elementus aktivitātēs (30 min.).
  - Rokas šīnu veidošana un pielāgošana (60 – 240 min.): statiskas; dinamiskas; no termoplasta; no auduma.
  - Tūskas mazināšanas tehnikas (15 – 60 min.).
  - Locītavu kustības apjoma saglabāšana un palielināšana, izmantojot dažādas aktivitātes (30 min.).
  - Ādas jutības traucējumu mazināšana (30 min.).
  - Locītavu kontraktūru profilakse un samazināšana (30 min.).
  - Slimnieku pārvietošana ergonomiski (30 min.).
  - Psihiski slimo un garīgi atpalikušo cilvēku socializācija (60 min.).
  - Aprūpes tehniku apmācība pacientu radniekiem un asistentiem (30 – 60 min.).

- Pacienta apmācība braukšanai riteņkrēslā (60 min.).
- Pacienta komunikācijas spēju veicināšana un pašapziņas celšana (60 min.).
- **Fizioterapijas tehnoloģijas.**
- Pacienta izmeklēšanas, analīzes, slēdziena formulēšanas un ārstēšanas plānošanas fizioterapijā medicīniskās tehnoloģijas:
  - Fiziskā funkcionālā stāvokļa izmeklēšana fizioterapijā (MT 13-001).
  - Pacienta vispārējā veselības stāvokļa un sociālās situācijas analīze fizioterapijā (MT 13-002).
  - Pacienta aktivitāšu un dalības izvērtēšana un analīze fizioterapijā (MT 13-003).
  - Fizioterapeita slēdziena izvirzīšana un formulēšana, fizioterapijas mērķu formulēšana un terapijas plānošana (MT 13-004).
- Pacienta ārstēšanas medicīniskās tehnoloģijas fizioterapijā:
  - Individualizētu terapeitisko vingrinājumu pielietojums fizioterapijā (MT 13-005).
  - Pacienta pozicionēšanas medicīniskā tehnoloģija fizioterapijā (MT 13-006).
  - Vertikalizācija ar ortostatisko reakciju objektīvo un subjektīvo rādītāju kontroli (MT 13-007).
  - Posturālās drenāžas un specifisku elpošanas vingrojumu pielietojums fizioterapijā (MT 13-009).
  - Specifiskas metodes vai tās elementu iekļaušana kopējā fizioterapijas programmā (MT 13-015).
  - Pārvietošanās palīgierīču izvēles un apmācības to lietošanā fizioterapijā medicīniskā tehnoloģija (MT 13-016).
  - Ergonomiskā konsultēšana, organizēta kā atsevišķa nodarbība, pacienta darba vietā vai mājās vidē (MT 13-018).
  - Pacientu un pacienta aprūpes procesā iesaistīto personu izglītojoši pasākumi un praktiskā apmācība (MT 13-019).
  - Dažāda veida fiziskās slodzes individuāla dozēšana ar objektīvo un subjektīvo kardiorespiratoro rādītāju dinamisku kontroli (MT 13-020).
  - Gaitas treniņš ar kontrolētu un individuāli piemērojamu aksiālo noslodzi, izmantojot speciālas iekares sistēmas (MT 13-021).
  - Elektroterapija –TENS un FES fizioterapijā (MT 14-002).
  - Klasiskās masāžas (segmentārā un punktu masāža) elementi.
  - Diadinamiskās strāvas.
  - Amplipulss.
  - Magnetoterapija.
  - Mīksto audu tehnikas fizioterapijā (MT 14-003).
  - Locītavu mobilizācija un trakcija fizioterapijā (MT 13-040).
- **Logopēdijas un audiologopēdijas tehnoloģijas.**
- **Logopēdijas tehnoloģijas.**
- Runas prasmes un valodas izmeklēšana.
- Valodas traucējumu diagnostika (45 – 60 min.):
  - afāzija;

- dizartrijs;
- alalija;
- funkcionālie runas traucējumi;
- disfonijas;
- disgrafija, agrafija;
- disfāģija, afāģija.
- Miofunkcionālā terapija (30 min.).
- Elpošanas aparāta nostiprināšana (15 – 20 min.).
- Rīšanas problēmu novēršana (20 – 30 min.).
- Sīkās (pirkstu, rokas) motorikas attīstīšana, uzlabošana (15 – 20 min.).
- Logoritmiskās metodes (20 – 30 min.).
- Skaņas veidošana, automatizēšana un diferencēšana (30 – 45 min.).
- Pasīvā vārdu krājuma precizēšana un paplašināšana (20 min.).
- Ekspresīvās runas iemaņu veidošana (20 min.).
- Sensoro funkciju uzlabošana un atjaunošana (30 min.).
- Psihomotoro funkciju attīstīšana un atjaunošana (30 – 40 min.).
- Komunikatīvās funkcijas (30 min.):
  - veidošana;
  - uzlabošana;
  - paplašināšana.
- Neiropsiholoģiskā rehabilitācija (45 – 60 min.).
- Lasīšanas, rakstīšanas iemaņu veidošana un koriģēšana (30 – 45 min.).
- Dzirdes funkciju pārbaude un attīstīšana (45 – 60 min.):
  - valodas un psihisko procesu attīstība un korekcija;
  - dzirdes funkciju treniņš;
  - skaņu veidošana;
  - vārdu krājuma paplašināšana un teikuma struktūras veidošana;
  - rakstīšanas apmācība.
- Balss traucējumu logopēdiskā korekcija (20 – 30 min.).
- Alternatīvo valodas attīstīšanas metožu izmantošana (Blissymbols sistēma, piktogramma, žestu valodas sistēma) (45 – 60 min.).
- Datora pielietošana valodas traucējumu korekcijai un attīstībai, un saskarsmei ar ārējo vidi (45 – 60 min.).
- Kombinēto valodas traucējumu (logoneiroze un dizartrijs) korekcija (60 min.).
- Piederīgo apmācība valodas korekcijai darbam mājās (60 min.).
- Logopēdiska terapija pacienta mājās (90 – 120 min.).
- Vecāku apmācīšana valodas korekcijai darbam mājās.
- Ārstēšana ar valodas vingrinājumu palīdzību.
- Funkcionālās attīstības terapija atsevišķu reakciju traucējumu gadījumos.
- Kombinētu valodas traucējumu korekcija.
- Valodas koriģējoša terapija.
- Logoritmika pacientiem ar organiskas dabas valodas traucējumiem.

- **Tehniskās ortopēdijas tehnoloģijas.**
  - Pacienta novērtēšana, izmeklēšana un izstrādājuma veida nozīmēšana.
- **Psiholoģijas tehnoloģijas.**
  - Primārā konsultācija ar pacientu, vecākiem, piederīgajiem, medicīnas personālu, iegūstot primāro informāciju, lai izstrādātu psihologa darba virzienus vai uzdevumus (60 min.).
  - Eksperimentāli psiholoģiskā pārbaude – personības emocionālā stāvokļa un rakstura iezīmju diagnostika (60 min.).
  - Eksperimentāli psiholoģiskā pārbaude – kognitīvo spēju diagnostika, novērtējot uztveres, atmiņas, uzmanības un domāšanas procesus (60 min.).
  - Datu apstrāde – kopainas izveide, balstoties uz testu rezultātiem un iegūto informāciju (60 min.).
  - Individuālais konsultatīvais darbs – psiholoģiskā atbalsta sniegšana, pozitīva emocionālā stāvokļa veicināšana, adekvāta stresa un krīzes situācijas pārdzīvošana, pielāgošanās izmaiņām (45 – 60 min.).
  - Personības emocionālās un intelektuālās sfēras individuāla korekcijas nodarbība (45 min.).
  - Psihokorekcija grupā (ne mazāk kā 3 cilvēku) (60 min.).
  - Noslēguma konsultācija – darbības izvērtēšana (45 – 60 min.).
  - Slēdzienu un rekomendāciju izstrāde (20 min.).
  - Darbs ar pacientu dzīves vietā (90 min.).
- **Sociālā darba tehnoloģijas.**
  - Kontakta dibināšana ar pacientu, tuviniekiem, vietējo sabiedrību sociālajām vai citām institūcijām (personisks kontakts rehabilitācijas iestādē, telefonisks kontakts, rakstiska kontaktēšanās, izbraukums), izmantojot saskarsmes tehnikas sociālās situācijas izpētes uzsākšanai un empātiskā atbalsta sniegšanai (40 min.).
  - Situācijas analīze (kontaktā iegūtās informācijas apkopošana, analīze, pacienta un viņa vides resursu novērtēšana) turpmākās sadarbības nepieciešamības noskaidrošanai (45 min.).
  - Sadarbības plānošana (kādā jomā notiks sadarbība, vienošanās ar sadarbības partneri par sadarbības mērķi, kādā līmenī notiks sadarbība, ar kādiem līdzekļiem).
  - Sadarbība ar pacientu (pārrunas par slimības vai traumas izraisītajām izmaiņām sociālajā situācijā, empātiskais atbalsts, konsultēšana par tiesībām uz sociālo palīdzību).
  - Sadarbība ar pacienta tuviniekiem (pārrunas par iespējām pielāgoties jaunajai situācijai, empātiskais atbalsts, pārrunas par turpmākās aprūpes vai atbalsta nodrošināšanu pacientam).
  - Sadarbība ar valsts un vietējo sabiedrību sociālajām vai citām institūcijām (palīdzības koordinēšana, starpnieka funkcija, informācijas apmaiņas nodrošināšana), nodrošinot pacientam atbalstu pēc izrakstīšanās no rehabilitācijas iestādes.

- Sadarbība ar citiem speciālistiem rehabilitācijas komandā un personālu rehabilitācijas centrā.
- Sadarbības ar pacientu un pacienta tuviniekiem novērtēšana (atskaite par darbu ar pacientu, pārrunas ar pacientu) (45 min.).
- Rehabilitācijas vēlīno rezultātu novērtēšana, citu aptauju veikšana un rezultātu analīze (30 min.).
- Grupu darba organizēšana pacientiem ar līdzīga rakstura problēmām.